

Биографичната литература за Хемингвей не е богата. Ето защо бе посрещната с голям интерес излязлата тази година в САЩ книга за живота на Хемингвей, още повече, че неин автор е Лестър Хемингвей, брат на загиналия писател. Материалът, напълно достоверен, е събран от лични наблюдения.

Целта на автора не е да изтъква литературното значение на Хемингвей. Неговата задача е да запознае читателите със семейството, с личния живот на писателя, с процеса на неговото творчество. Тази книга опровергава много от измислиците, които някои буржоазни журналисти създадоха около личността на Хемингвей. Както изтъква авторът, самият Хемингвей е изявил желание да бъде написана книга върху неговия живот. Лестър Хемингвей е шестнадесет години по-млад от брат си. Затова той е събирал сведения за детството и юношеството на писателя от майка си, сестрите и близките. За нас книгата е интересна като документ за живота на талантливия романист. Можем да се съгласим с изказването на известния изследовател на творчеството на Хемингвей Карлос Бейкър, който писа в седмичника „Сатърдей ревю“: „Портретът на брата, обрисван от автора на книгата, е достоверен, понятен и човечен.“

Голямо влияние върху младия Хемингвей са оказвали родителите му. Страстта към приключения, пътешествия и лов Хемингвей е наследил от баща си, по професия лекар. Майка му — енергична жена, обичала страстно музиката и продължавала да свири до старост.

Хемингвей бил здраво бебе. Започнал да ходи преди дванадесетте месеца и постоянно бърборел на език, който никой не разбирал. Обичал да говори неприлични думи, за да може да привлича вниманието върху себе си. Наказвали го, като намазвали устата му със сапун. Според брат му той погълнал доста килограми сапун.

От три годишна възраст Ърнест придружавал баща си при лов за риба и вече знаел имената на всички видове риби в езерото. Особени симпатии изпитвал към по-голямата си сестра Съни, която му приготвяла стрътва за рибите. Винаги след завръщане от риболов малкият Хемингвей обичал да коментира. Разказвал много приключателно и дори... умее да измисля. Обичал книгите на Кипли г, Марк Твен, Стивенси.

През време на Първата световна война Хемингвей пожелал да замине на фронта, но трябвало дълго време да убеждава баща си. По същото време постъпил като дописник в редакцията на вестник „Канзас Сити Стар“. Едва по-късно успял да замине за Европа като санитар в Американския Червен кръст (тъй като зрението му било много лошо). По негово лично настояване Хемингвей бил изпратен на самото бойно поле. Тук той проявил истински героизъм и макар и ранен, спасил живота на двама италианци. След тримесечно лечение получил отпуск и заминал за Америка. При пристигането му местната преса едва не го обявила за национален герой, което — по думите на автора — се харесало много на Хемингвей. След като цяла Америка говорела за героиствата му, никой не знаел, че той за първи път в живота си е нещастно влюбен. След пренасянето му във военната болница за него се грижила една медицинска сестра, на име Агнес — „хубава, грациозна и крайно сантиментална“. Хемингвей ѝ предложил да се оженият, но получил отказ. „Раздялата причинила на брат ми по-голяма болка, отколкото двадесетте рани“ — съобщава авторът. Образът на Катрин Барклей в романа „Сбогом на оръжието“ отговаря изцяло на Агнес.

След свършването на войната, Хемингвей се завърнал в родината си. Но прекараното на фронта време оказало силно въздействие върху него. Раните не били само физически. Оpoznал войната, той започнал да я мрази. Както стотици хиляди войници, така и той бил разтърсен от това, което виждал. На фронта Хемингвей за първи път опознал капитализма в най-отвратителния му вид — търговията с човешкия живот.

Тук той погледнал смъртта отблизо, без всякакви илюзии. В писмо до един свой приятел, писано след раняването му на фронта, Хемингвей пише: „Почувствувах, че душата ми се отдели от тялото като една копринена кърпичка, която изваждаме от джоба си, после отлетя, завърна се и отново отлетя, но аз не бях мъртъв“.

Придобитият опит като военен кореспондент го прави известен и търсен. През есента на 1923 г. Хемингвей заминал за Константинопол. Жестокостите, на които бил свидетел през време на гръцко-турската война, оставили трайна следа в неговото творчество. Както пише брат му, след завръщането си от мисията Хемингвей твърдял, че е открил един нов метод за изображение на човешките условия — „да описва реално събитията“. Да се покаже на хората живота по най-ясния възможен начин — значи да се предизвика у тях желание да реагират. Този метод станал постоянна цел в творчеството на писателя не само като метод, но и като морално задължение.

Същата година в Париж изчезнали ръкописите на един роман, върху който Хемингвей отдавна работил. За тази случка Лестър Хемингвей пише: „Това бе едно от най-тежките изпитания в живота на моя брат.“

Първата му книга „Три разказа и десет поеми“ излязла през месец юли 1923 г. Три години по-късно излязъл първият му голям роман „Слънцето също изгрява“, който го направил известен в цял свят. Родителите на Хемингвей били твърде недоволни от този роман. Винаги когато ставало дума за „Слънцето също изгрява“, лицата им добивали „особено изражение“ и те говорили съвсем тихо. „Човек би казал, че къщата ни е осеяна с черупки от яйца и ние живеем в страх да счупим някоя при най-малката стъпка.“

В едно писмо до майка си Хемингвей изказал съжаление заедно „книгата му и доставила огорчение, дори отвращение“. За него единственият срам бил, че „изневсрил на истината в обрисуването на героите“, че „не успял да ги направи живи в очите на читателя“. Той знаел, че книгата е отблъскваща или поне някои пасажки от нея, но във всеки случай не по-отблъскваща от живота на някои семейства от Ок Парк, наречени благородни. Той молел майка си да разбере, „че за един писател не е необходимо да се защитава от нападки върху избора на темата, а само от начина, по който той я разработва. В други книги, които той ще напише, той ще избере и други теми, но героите му ще бъдат винаги реални същества, хора“.

През 1927 г. излязла книгата му „Мъже без жени“, която се посрещнала с ентузиазъм от литературните критици.

Следващата година заминал за втората си съпруга за Кий Уест в щата Флорида. Тук Хемингвей работил упорито върху романа „Сбогом на оръжието“. Както свидетелствува брат му Лестър, Хемингвей чувствувал, че е в състояние да напише нещо много интересно и това удвоявало силите и желанието му да работи.

Същата година се самоубил баща му: едно внезапно обезценяване на земята във Флорида предизвикало загубата на по-голяма част от спестяванията му, вложени в тези земи. Самоубийството предизвикало зложелателни коментари. Но въпреки всичко Хемингвей продължил упорито да работи. В тази обстановка през 1929 г. се появил романът „Сбогом на оръжието“, за който английският писател Форд Мадъкс Форд казва: „Всяка една от думите на Хемингвей ви правят впечатление, като че ли всяка от тях представлява камъче, донесено от планински поток.“

Всичко, на което бе свидетел през време на войната, всички проблеми, които го вълнуваха, Хемингвей разкри в конкретни образи. Той си служи със сбити експресивни изречения, от които лъха жива образност. Този стил е до голяма степен новост за тогавашната литература.

В своята реч на II конгрес на американските писатели Хемингвей казал: „Задачата на писателя винаги е неизменна. Писателят, който разбира и знае в какво се състои правдата, трябва да я изрази така, че тя да проникне в съзнанието на читателя като част от собствения му опит.“

Хемингвей не останал безучастен към социалните проблеми през време на икономическата криза през 30-те години. На тази тема писателят посветил своя роман „Да имаш и да нямаш“.

По това време американската критика вече оценява Хемингвей като майстор на разказа, а „Снеговете на Килиманджаро“ се сочи като една от най-хубавите книги в американската литература. Своеобразният стил на Хемингвей вече получава световно признание. Лакоичен, той отразява най-необходимото, неговите герои произнасят само онези думи, без които не може. Хемингвей разви една техника на изразяване, която е едновременно и класическа, и съвременна.

Носител на прогресивни идеи, изобличител на буржоазния строй, през 1936 г. той застава открито против фашизма и Франко. И когато започна бунтът на испанските генерали срещу републиканското правителство, Хемингвей се отправи към обсадения от фашистите Мадрид.

Разрушени сгради, убити хора, изоставени коли и съоръжения: това представлява Мадрид в ония дни. Но Хемингвей обикна тази страна и този народ — неговата непримиримост в борбата, гордостта му в мизерията, бикна неговите страстни песни и античните традиции на бикоборството. Това душевно потресение не можеше да изчезне, не можеше да бъде забравено. То се изля в една книга, която той нарече „За кого удря част“.

Хемингвей я написа така, както никога не е писал по-рано — силно и вдъхновено, без да сдържа възмущението си. Героите му не се борят вече за себе си, а за народа, в редовете на колектива. Вниманието на Хемингвей е насочено към хората на труда, към антифашистките идеи, към истината на революционната борба. Самият Хемингвей заявил, че това произведение му е „най-близко и най-скъпо“. И не напразно вождът на кубинската революция Фидел Кастро каза пред кореспондента на вестник „Дейли Уоркър“, „че той и неговите другари особено са обикнали тази книга“, защото „тя им помогнала да водят революционна война“. Тези думи определят голямото, реалното значение на този роман.

В Испания Хемингвей написал писата си „Петата колона“, дванадесет военни разказа, няколко статии и сценарии за филм със заглавие „Испанска земя“. Испанската революция откри нов път в творчеството на Хемингвей, път, който водеше към още по-широко и ясно разбиране за съвременността.

Хемингвей взе участие и във Втората световна война. Той вярваше, че победата над фашизма ще донесе мир на народите. Както потвърждава брат му, Хемингвей е участвувал в „серия от твърде опасни, но сполучливи операции“ по време на морски битки срещу нацистка Германия.

На 25 август 1944 г. Хемингвей е отново в Париж. При вида на Айфеловата кула многобройни спомени обземат Хемингвей. „Това е Панама — казвам Панама, името, което се дава на Париж от човек, който много го обича.“ На втория ден от пребиваването си в Париж в един малък ресторант Хемингвей срещна Пабло Пикасо. Срещата между двамата стари приятели бе придружена с прегръдки, сърдечни разговори и... с много приятелски надзвучия. По същото време Хемингвей води разговори с Жан Пол Сартър и Симон дьо Бовуар. Лестър пише, че след един разговор със Симон дьо Бовуар Хемингвей казал, че е разочарован от нейното творчество.

След войната настъпил период на равновесие и творчески разцвет за писателя. През 1946 г. Хемингвей заминал за Хавана, където се отдал на творчеството си и на любимия си риболов.

През 1951 г., когато Хемингвей е в пълния творчески разцвет, умира майка му. Тази загуба дала голямо отражение върху него. За първи път той се уплашил. Уплахата му се засилила, когато един лекар го уведомирал за тежкото заболяване — цироза на черния дроб. Предупредили го, че ако не спазва стриктно необходимия режим, може да счита следващите десет години за последни от живота си. Но Хемингвей бе превръщал в шегги толкова тежки моменти от живота си, че това не можеше да му попречи и този път да

се отнесе с присъщото си нехайство към съвети от подобен род. Следващата година излиза „Старецът и морето“, най-напред в сп. „Лайф“, после в самостоятелна книга. Сам Хемингуей чувствувал, че е написал нещо изключително, което надвишавало по сила и по богатство всичко писано до този момент. И наистина „Старецът и морето“ представлява едно съвършено произведение като философско възприемане на света от писателя. Тук е въплътена любимата мисъл на Хемингуей — вечният стремеж за подвиг у човека, който макар и да не става пълен победител, не се отказва от борбата. В „Старецът и морето“ Хемингуей е уловил истината за обикновения човек — здравата връзка с човека от народа. И не е случайно, че Сантяго е взет от рибарските колиби на Куба. Съществуващата бездушна стандартна цивилизация на САЩ е чужда на писателя. С право можем да кажем, че Сантяго е най-съвършения жив реален образ в творчеството на Хемингуей. Карлос Бейкър сравнява в някои отношения „Старецът и морето“ с „Крал Лир“ на Шекспир.

Хемингуей обичал да работи сутрин още от шест часа. В тия часове нищо не го безпокоело и, довеждайки написаното до „нажежаване“, той не чувствувал утринния хлад. „В тия часове нищо не ме безпокои. Прохладно е, но през време на работата се затопляш.“ Работил с „пълни сили“ до обед. „След работа се чувствуваш съсем опустошен и стъц-временен пълнен с жизнени сили, както след близост с жената, която обичаш. Нищо не може да те разстрои, нищо не може да те разтревожи, докато не настъпи утрешния ден, когато отново ще се заемеш с работа. Трудно е само да се дочака утрешния ден.“

Самодисциплината и навикът му да се съсредоточава били наистина изключителни. След завършването на някакъв текст Хемингуей започвал да го поправя. Поправките извършвал, като преписвал текста на чисто до пълното му отшлифоване. Така например последната страница на романа „Сбогом на оръжието“ е била преписана тридесет и девет пъти!

Хемингуей бил безпощаден към посетителите си, когато работил. Но никога не е търсил самотата и уединението. Напротив — според неговите собствени думи — той е написал най-хубавите си страници, когато е бил влюбен.

Хемингуей обичал и ценял голямото, величественото не само в природата и човека, но и в изкуството. Той се е учил от Виргилий, Данте, Шекспир, Стендал, Ван Гог, Брьогел, Гоген, Бах, Моцарт, Мопасан, Флобер, Достоевски, Толстой, Чехов, Тургенев и още много други от най-големите творци в изкуството.

За писателя, който не може да намери подходяща тема за писане и освен това е неспособен да пише, Хемингуей препоръчва като най-полезно: „да се обеси, след като забележи, че му е трудно, почти невъзможно да пише хубаво. След това да му измъкнат примката от шията, а той, писателят, да си наложи да пише колкото се може по-хубаво. Ако не може да го направи, поне ще има с какво да започне разказа. . . с обесването.“

Цялото творчество на Ърнест Хемингуей показва живата връзка на писателя с живота. Творчеството му е пример за честно и безкомпромисно отношение към литературата. Да пише за него е дълг, наслаждение и жизнена потребност.

На 10. XII. 1962 г. при получаване на Нобеловата премия, Джон Стейнбек каза: „От всички съвременни писатели най-много ценя и уважавам Хемингуей. Той бе моя учител“.

Още през 1918 г., след раняването му на фронта, Хемингуей бе писал на родителите си, че смъртта е нещо много просто, той знае това, защото я е срещал отблизо, че много по-добре е да умреш в славата на младостта си, отколкото със старо и изнулено тяло, с отдавна изгубени илюзии.

И когато почувствува, че силите му изневеряват, той — който бе дал на толкова свой създания не само живот, но и това, което той нарече „изкуство да умреш“ — зареди любимата си карабина, подпря приклада върху пода, наведе се напред. . . и пръстите на стария ловец успеха да намерят спуска.

Драгомир Александров